

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över SOU 2025:85 Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förut- sättningar för framtidens utvecklings- politik

Den Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har fått uppdraget att bereda Umeå universitets yttrande över delbetänkandet "Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik. Remissvaret har utarbetats av professor Dieter Müller, Institutionen för geografi.

Delbetänkandet "Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik" som läggs fram av SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling (SOU 2025:85) ger en första indikation på hur utredningen skulle vilja att statens framtida regionala utvecklings- och landsbygds politik utformas.

Inte minst ur ett norrländskt perspektiv är utredningen välkommen, eftersom glesbygdsfrågor kopplade till exempelvis resursexploatering och demografiska förändringar utgör centrala utmaningar för samhällsutvecklingen i regionen. Umeå universitet har en lång tradition av regional utvecklingsforskning och utgör idag en viktig nod för forskning om regional och landsbygdsutveckling, med engagerade forskare inom flera vetenskapliga discipliner. Med Centrum för regionalforskning (CERUM) förfogar universitetet dessutom över ett dedikerat centrum som forskar inom det aktuella området.

I relation till delbetänkandet vill vi framföra följande synpunkter:

1. Utredningen föreslår huvudsakligen modesta anpassningar av dagens praktik. Det kan tyckas synd att utredningen avstår från att diskutera mer genomgripande förändringar på ett djupare sätt. Här kan till exempel nämnas landets territoriella uppdelning i län och kommuner, men också utredningens utgångspunkt att människor är bofasta i territoriella "containrar". I ett mobilt samhälle med omfattande nationella och internationella nätverk och relationer, vore en ansats som försöker utveckla förutsättningar för en politik som fångar detta att föredra.

UMEÅ UNIVERSITET

2. Landets territoriella organisation är alltmer dysfunktionell i en tid av å ena sidan demografiska utmaningar och å andra sidan ekonomisk och social integration. Där företag och människor skapar bryggor mellan olika kommuner och regioner genom ekonomiska relationer, visstidsboende och pendling, vidhåller statens territoriella organisation kommunala och länsmässiga vallgravar. Vi uppmanar därför utredaren att våga tänka nytt och inte låta sig styras av den dominerande bevarande synen på landets territoriella organisation (som kanske just styrs av en brist på internationell omvärldsorientering och tydligt formulerade alternativ).

3. Utredningens utgångspunkt – behovet av geografiska perspektiv på sektorspolitik för att åstadkomma sammanhållning – är lovvärd. Det bör dock påpekas att inte enbart de politikområden som fokuseras på, dvs. regional- och landsbygdspolitik, har territoriella avtryck. Tvärtom är det just ett tillbakadragande av statliga myndigheter inom andra politikområden (polis, arbetsförmedling, Försäkringskassan) som har skapat missnöje och känslan av att vara bortglömd på många av landets landsbygder.

4. Utredningens ambition är att motverka territoriell desintegration. Om man då inte tar tag i den geografiska indelningen av landet, bör den territoriella organisationen av statens myndigheter följa den etablerade indelningen. Idag skapar och verkar olika myndigheter inom olika geografier, vilket innebär transaktionsproblem och potentiell ineffektivitet. Detta är också tydligt i relation till den europeiska sammanhållningspolitiken och inte minst ERDF, som återigen har sin egen territoriella indelning. Här syns att olika territoriella enheter fördelar medel sinsemellan snarare än att använda dessa strategiskt. Här märks också avsaknaden av en mer övergripande regionalplanering. En sådan skulle till exempel ställa frågan om vilka offentliga tjänster som bör finnas på plats i regioner och kommuner.

5. Utredningen diskuterar huruvida regionalpolitik och landsbygdspolitik även fortsättningsvis ska vara separata politiska domäner. Ur ett mobilitetsperspektiv, som betonar integrationen av stad och

land inom regioner, förordar vi en sammanslagning av dessa politikområden. En sammanhållen politik för regioner bör inte minst syfta till att mobilisera alla regionens resurser – rurala som urbana – och att se dessa som komplementära.

Det finns en uppenbar risk att landsbygdspolitik som separat politikområde bidrar till att skapa diskrepanser mellan stad och landsbygd, snarare än att överbrygga sådana. En separat landsbygdspolitik riskerar att hantera en "restpost" och får på så vis en ombudsmannaroll. Om en sådan roll är syftet, borde den kanske organiseras som just detta.

Avslutningsvis vill vi uppmantra utredaren att ta större intryck av den pågående forskningen inom området inför slutbetänkandet.

UMEÅ UNIVERSITET

Beslut i ärendet har fattats av professor Ulrika Haake, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den samhällsvetenskapliga fakulteten

Ulrika Haake
Dekan

Åsa P. Isaksson
Fakultetssamordnare